

Ana Teresa Pereirová

Karen

LUSOBRAZILSKÁ KNIHOVNA

TRIÁDA

LUSOBRAZILSKÁ KNIHOVNA

**Ana Teresa
Pereirová**

Karen

PŘELOŽILA
ANNA TIETZOVÁ

TRIÁDA

© Ana Teresa Pereira, 2016
Translation and Commentary © Anna Tietzová, 2021
© Triáda, 2021

ISBN 978-80-7474-384-9
ISBN (PDF) 978-80-7474-406-8
ISBN (ePub) 978-80-7474-407-5
ISBN (mobi) 978-80-7474-408-2

Attempt
the art of metamorphosis

W. G. Sebald

KAPITOLA 1

NOC A STÍNY

Le Notti Bianche se odehrávají na mostě: Maria Schellová čeká na milence, který před rokem odjel, Marcello Mastroianni se do ní zamiluje a hraje hudba, nevím, odkud přichází, možná z baru nebo ze zahrádky někde poblíž; pamatuji si člun na kanálu a odbíjení zvonů a okamžik, kdy začne sněžit, dívka nechá sklouznout kabát z ramen a rozběhne se vstříc náruči jednoho z těch mužů. *Black Narcissus*: Deborah Kerrová oblečená jako jeptiška, nečekanost, s jakou se ve vzpomínkách objeví její rezavé vlasy, protože ono místo je pro vzpomínání jako stvořené; Kathleen Byronová, když na okraji srázu vyzvání na klášterní zvon a když si ve své cele maluje rty, když se za svítání v rudých šatech vrací se zmáčenými vlasy, a pak závěrečný zápas mezi mladou ženou v bílém hábitu a mladou ženou v rudých šatech, tam dole mraky, nad mraky tyčící se klášter.

Kdysi jsem si myslela, že všechny příběhy jsou jeden jediný, zápas mezi dobrým a padlým andělem, vždycky na pokraji propasti.

Té noci jsem měla dojem, že se procházím studiovou verzí Londýna, starý anglický film ze čtyřicátých let. Vdaná dívka jezdí jednou týdně do hlavního města, aby si zašla do kina nebo na divadelní představení, vrátila knížku v knihovně a půjčila si jinou, něco od Dorothy Whippleové, Richmal Cromptonové, D. E. Stevensonové či Winifred Watsonové. Kolemjdoucí se mi nedívali do obličeje. Lehká mlha.

Zvedla jsem ruku k hrudi, abych nahmatala perleťovou hvězdu na náhrdelníku, ale nebyla tam. Sundala jsem si ji, když jsem se oblékala na ples, náušnice mi ladily s barvou šatů a na šperky jsem si nikdy moc nepotrpěla. A když jsem pak ráno vstala, jen jsem na sebe natáhla džíny a svetr, sáhla po hnědém kabátu do skříně ve vstupní hale, kde vždycky visel.

Strčila jsem ruku do kapsy a stiskla v ní oranžový kamínek. Nevěděla jsem, jak se ten kámen jmenuje, čas od času jsem si nějaký koupila na bleším trhu a byly tak trochu všude, v zásuvkách s oblečením, mezi knihami, uprostřed tub s barvami, v kapsách od džínů. Kamínek mě povzbudil, svírala jsem ho, až zteplal, byl teplejší než moje ruka.

Do galerie už jsem to měla jen kousek a přidala jsem do kroku. Fyzický stesk po obrazech, které jsem dobře znala. Mé obrazy, špinavý sníh, šeríková clona, potřebovala jsem je znovu vidět, přejet prsty po podpisu v dolním rohu, nahlas vyslovit své jméno. Sníh ani šeríky by na nich ničím pohled nerozpoznal. Po prvních několika skicách nastal vždy nečekaně okamžik, kdy se sníh, voda, rostliny, pole, nebo spíše dojmy, jež ve mně zane-

chaly, objevily na plátně. Ještě tam byla ta křehkost věcí, které chtějí pouze existovat, které se zcela dávají. Tahy štětcem evokovaly barvy, světlo, tvary, zvuky i pohyb. A pak rozbolavělé paže a záda, vyčerpání sahající až do hlubin mého já; už jsem měla sílu jen opláchnout si ruce a obličej, svléknout si džíny a kostkovanou košili, natáhnout si čisté triko a zalézt do postele.

Nebylo zvlášť pozdě, galerie by snad mohla mít ještě otevřeno. Je to taková malá galerie v boční ulici, má v sobě něco z kaple, basreliéf anděla na jedné straně dveří, zeď, která by potřebovala natřít, tabulka ANTIQUES OLD AND NEW. Měla by zůstat otevřená celou noc, jako kostel nebo bar, útočiště pro ty, kteří se ztrácejí v ulicích nebo v sobě samých. Jenže byla zavřená, anděl jako by se zanořil hlouběji do zdi, jako by se vracel někam, odkud neměl nikdy odejít, dřevěná tabulka se na jedné straně uvolnila; přejela jsem rukou po vlhkém skle výlohy, ale dovnitř jsem viděla jen s obtížemi.

Jak tohle jen vysvětlím svému tělu... Ta otázka mi připomněla jednoho muže, slovo tělo mi ho připomene pokaždé, a náhlá bolest mě donutila trochu se předklonit.

Otočila jsem se ke galerii zády a šla dál. Minula jsem vstup do metra a na chvíli zaváhala; ale domů to nebylo daleko, nějakých deset patnáct minut.

Dojem, že se nacházím ve studiové scéně. Jestli teď začne jako ve Viscontiho filmu sněžit, bude to sníh jen zdánlivý. Každý má sníh, jaký si zaslouží. Neskutečno se prohloubilo, když jsem dorazila do své ulice, jako kdybych tudy jen jednou či dvakrát prošla, jako kdybych tu nežila od doby, co jsem nechala školy.

Potemnělé obchody vypadaly jako z nějakého Whistlerova obrazu, tyhle stíny jsem si nepamatovala. Ale po takové době... Kdyby si tu teď na ulici hrály děti, vypadaly by větší a starší.

Byla to divná představa. Sevřela jsem ruce ponořené do kapes v pěst. Uběhly jen dva měsíce, něco přes dva měsíce. Dva měsíce jsem byla daleko, nechala jsem za sebou své obrazy a kocoura, na stojanu a na pracovním stole nedokončená plátna. Okno ústící na střechy bývalo pootevřené a můj kocour vedl dvojí život, vídala jsem ho, jak leze oknem ke staré paní, která bydlela ve vedlejší domě. Chyběl mi, patřili jsme si už tolik let, věděla jsem, že je to pořád ten samý kocour, první kocour, kterého jsem měla jako dítě, dokázali jsme se v oceánech prostoru a času setkávat stále znovu.

Zastavila jsem se u lampy před domem, abych si prohlédla své okno. Květináče s pelargoniemi na parapetu byly pryč, domovnice je asi vzala dovnitř. I ve slabém světle jsem však viděla, že v okně nevisí modré závěsy, možná to byl jen dojem, ale skla mi připadala špinavá, pokrývala je silná vrstva prachu.

To není podstatné. Zítra okno umyji, závěsy pověším a všechno bude jako dřív.

Má úzká postel, levné povlečení, které jsem měnila jednou za uherský rok. Na stěně moje tvarově nesouměrná malba, nebe a oceán, hvězdy na nebi a na hladině oceánu. V policích výtvarná alba, sbírky básní, romány od Henryho Jamese a Iris Murdochové, dětské knížky. A přestože jsem si dávala pozor, aby dveře do

zůstávaly zavřené, ve vzduchu visela lehká vůně olejo-
vých barev.

Otevřela jsem hnědou kabelku, která mi nepatřila, a vyndala klíčenku. Hledala jsem klíč, ale samozřejmě tam nebyl. Tyhle klíče byly od toho druhého domu, od brány, od vstupních dveří, od kuchyně a zadního vcho-
du... *Má* klíčenka obsahovala jen dva. Snažila jsem se vybavit si, kdy jsem ji viděla naposled. Byla v batohu, v batohu s oblečením, náčrtníkem a malířskými potřebami, který jsem nikdy nenašla. Musel ho smést vodo-
pád, voda z tůně, jež se měnila v říčku a mizela mezi skalami.

Nebo byl možná v domě, někde, kde jsem ještě ne-
hledala.

To není podstatné. Nazítří ráno dám ty dva klíče při-
dělat. Nazítří ráno nakrmím kocoura, převléknu postel, umyji okno a pak se vrátím k plátnům na stole, anebo je možná dám stranou, protože mám tolik nových věcí, tolik krajin a vody a kamenů a rostlin, a taky útržků básní... A nízkých kamenných zídek.

Přešla jsem ulici a vystoupala po schodech ke vchodu. Krátce jsem zazvonila na domovníci. Pak jsem položila dlaň na dveře. Jako bych chtěla zanechat stopu.

Byla jsem doma.

KAPITOLA 2

ČERNÁ CLONA

A křídla na mých ramenou už nezářila do noci.

Stávalo se mi to často, když jsem večer dlouho pracovala a měla potichu puštěné CD Keitha Jarretta, i tak jsem ale slyšela zvuky připomínající sténání, zpěv a výkřiky, jimiž svou hudbu doprovázel... když jsem se ani nepamatovala, že jsem si šla lehnout. Stávalo se mi, že jsem se pak probudila s nějakým obrazem nebo veršem, jenž vycházel odkudsi z hloubky, z krajín v mém nitru, které neznám a ani znát nechci.

Toho rána však bylo něco jinak. Na vteřinu jsem otevřela oči a zase je zavřela, jenže vlasy, které mi padaly do obličeje, nevoněly jako obvykle bylinkami, nýbrž po květinách. Přitáhla jsem si zápěstí k tváři a ucítila vůni růží, byla trochu nakyslá. A tak jsem otevřela oči.

Ložnice nepůsobila cize, ale vzdáleně, jako kdybych v ní spávala, když jsem byla malá a mezitím na ni zapomněla. Bílé pozadí tapet bylo poseto modrými kvítky a modrou barvu měly i napůl rozhrnuté závěsy.

Nepatrně jsem se nadzvedla a kotníkem mi projela bolest. Zasténala jsem. Nepamatovala jsem se, že bych

se byla zranila. Na sobě jsem neměla žádné ze svých bílých bavlněných triček, nýbrž dlouhou bílou noční košili. Byla moc hezká, zepředu zdobená madeirou, na tři nebo čtyři knoflíky. Nebyla moje.

Zvedla jsem ruku k hrudi, abych nahmatala hvězdu na náhrdelníku, a to mě trochu uklidnilo, ačkoliv hvězda působila na dotek odlišně.

Na nočním stolku u mé hlavy stála fotografie ve stříbrném rámečku. Muž, něco přes třicet, s černými vlasy a jasně modrýma očima, jedna z nejpříťažlivějších tváří, jaké jsem kdy viděla. Na sobě měl bílou košili a přes rameno lehký kabát. Působil, jako by stál na nějakém náměstí mezi dalšími lidmi a nedíval se do fotoaparátu. Nikdy v životě jsem ho neviděla.

Otočila jsem se k druhému nočnímu stolku a zpočátku jsem dívku na fotografii nepoznala. Fotka byla černobílá, dívka se zřejmě nacházela v nějakém hájku. Vlasy měla stažené do drdolu, na sobě tmavý kabát a v obličeji melancholický výraz. S trhnutím jsem si uvědomila, že ta dívka jsem já.

Přejela jsem si rukou přes oči, jako kdybych se snažila zahnat nějakou vidinu. Přepadla mě úzkost, takový ten pocit, když člověk neví, kde je, ani jak se tam dostal. Černá clona, jež do všeho vnášela obrovský zmatek, kde jsem byla večer, kde v předchozích dnech.

Někdo zlehka zaklepal na dveře, posadila jsem se v posteli a snažila se nevnímat bolest v kotníku. Byl to tentýž muž jako na fotografii, tmavě modrá košile ještě zvýrazňovala modř jeho očí. Díval se na mě bez náznaku úsměvu.

„Dobré ráno, Karen.“

Karen. Pochopila jsem, že musím zůstat ve střehu, nedat najevo úzkost, která hrozila přerůst ve strach.

Posadil se na postel a vzal mě za ruku.

„Cítíš se lépe?“

„Bolí mě kotník.“

„Doktor říkal, že za dva tři týdny už si na to ani nevzpomeneš. A šrámy za chvíli taky zmizí.“

„Šrámy?“

Zhluboka se nadechl.

„Jsi ještě hodně zmatená, vidíš? Ale to se taky správně.“

Musíš zůstat ve střehu. Nedovol mu, aby si všiml, že si vůbec nic nepamatuješ.

„Spadla jsem...“

Pustil mi ruku a krátce se na ni zadíval. Ruce mám odjakživa hrubé, se zbytky barev za nehty. Teď však byly hebké, jako kdybych si je večer natřela zvláčňujícím krémem, a světle růžový lak byl velice vkusný. Když jsem si lakovala nehty, což bylo málokdy, používala jsem bezbarvý.

„Karen. Ty mě neposloucháš.“

Stiskla jsem ruce v klíně, jako kdybych je chtěla schovat.

„Promiň.“

„Chtít projít vodopádem byl od tebe dětinský nápad. Kameny jsou tak kluzké, že se to dříve či později stát muselo.“

Clona se nepatrně rozevřela a já zahlédla dívku, jak se blíží k vodopádu. Hukot vody, kapky, které mi stříka-

ly do obličeje, přejela jsem si jazykem po rtech, abych to ucítila. Ale rty jsem měla suché.

„Uklouzla jsem, když jsem procházela vodopádem...“

„Předpokládám, že se to stalo, když ses vracela.“

„Co je za vodopádem?“

„Nic. Taková zarostlá skalnatá plošina.“

„To musí být krásné... dívat se přes vodopád.“

„Jsi jediná, kdo to ví. Nikdo jiný tuhle šílenost nepodnikl.“

„Jako Alenka... za zrcadlem.“

„Alenka spadla do díry.“

Kousla jsem se do spodního rtu.

„A nikdo ji už víckrát neviděl.“

„Ale já jsem tě přinesl zpátky.“

„Ano...“

Jeho hlas trochu zjemněl.

„Jsi hrozně bledá. A musíš mít hlad.“

„Ano...“

„Včera jsi skoro nic nesnědla.“

Včera... Musíš zůstat ve střehu.

„Neměla jsem chuť.“

„Řeknu Emily, ať ti donese snídani.“

Naklonil se a políbil mě na rty.

„Pořádně jsi mě vylekala. Když jsem tě viděl ležet na těch skalách.“

„Šel jsi mě hledat.“

„Nepřišla jsi k večeři. A Carol tě viděla odcházet směrem k vodopádu.“

Emily. Carol. Karen. Pokud to má být skládačka, sestává z tak mála dílků, že nedává vůbec žádný smysl.

Když odešel, počkala jsem pár minut a pak jsem odhrnula příkrývku a položila bosé nohy na podlahu. Snažila jsem se nevnímat bolest a s oporou v nábytku se vydala k zrcadlu na komodě.

Vlasy jsem měla rozčuchané, ale vypadaly dobře, leskly se, jako bych si je byla včera večer umyla. Bledý obličej, na levé tváři se vyjímalo několik šrámů a jeden velký přesně vprostřed čela připomínal rituální kresbu. Zlehka jsem si po té stopě přejela prstem.

Košile byla opravdu moc hezká, ale nepatřila mi. Stejně jako náhrdelník, který jsem viděla mezi rozepnutými knoflíky. Perleťový přívěsek byl vybroušený do tvaru hvězdy a řetízek musel být ze zlata. Trochu vyděšeně jsem se ho dotkla. Tak hezký šperk jsem nikdy nevlastnila.

Svůj stříbrný řetízek jsem nosila od dětství a ručně dělaný přívěsek jsem si koupila na bleším trhu. Ale v ten okamžik mi ze všeho nejzávratnější připadalo to, že mají oba přívěsky stejný tvar a skoro stejnou velikost.

Popošla jsem k oknu a úplně rozhrnula závěsy. Vítr v mlze na zahradě rozvíval světliny. Zahrada nebyla zvláště udržovaná, ale kvetly tam růžové keře. Nasucho postavená zeď a v dálce mezi stromy brána.

Vrátila jsem se do postele a třásla se zimou. Zalezla jsem pod příkrývku a uvědomila si, že svírám ruce v pěst.

Neměla jsem sebemenší ponětí, ve které části světa se nacházím.

KAPITOLA 3

DŮM V NORTHUMBERLANDU

Emily působila jako krásná mladá herečka ztvárňující nepříliš atraktivní hospodyně ve středních letech. Bledý obličej, oči tak tmavé, že byly téměř černé, výrazné tváře, vykreslené rty, hnědé vlasy s několika bílými pramínky přistřižené nad rameny a zastrčené za uši. Nosila prosté, tmavé šaty a boty bez podpatku. V klasických detektivních seriálech je vrahem vždycky významný herec, a když inspektor vysvětluje motiv zločinu, ve vrahově obličejí se zračí všechno možné... Vidět v takové roli Martina Shawa nebo Annu Calder-Marshallovou vydá za lekcí herectví.

Během prvního dne jsem pochopila, že v domě žijeme jen my tři. A přitom podle toho, co jsem mezitím viděla z okna, ten dům nebyl malý. Zdi porůstaly psím vínem, okna vedla na obě strany a nahoře se rýsovala nepravidelná šedá střecha. Na úklid jezdila dvakrát třikrát týdně dívka z vesnice, viděla jsem ji, jak vystupuje z autobusu před branou, předpokládám, že tam není žádná zastávka, ale lidé se znají, a ona je navíc s těmi rezavými vlasy a ladnou postavou v podstatě hezká. Carol.

Pak tu byl také pes, který sem tam zaštěkal, a on, Alan, ho brával s sebou, když vyrážel pěšky nebo autem pryč. Hnědý bígl jménem Sam.

Instinktivně jsem cítila, že nemůžu nikomu věřit. Jednali se mnou, jako bych tam žila odjakživa, jako kdyby se kromě pádu, několika šrámů a vyvrknuého kotníku vůbec nic nestalo.

Ale ten vodopád jsem si pamatovala...

Něco takového jsem podnikla už mockrát. Batoh s nejnnutnějším oblečením, náčrtník a malířské potřeby. Nasedla jsem do vlaku s mapou a knížkou o Jirkovi a vystoupila na neznámém místě, obvykle na konečné, před vesnicí nebo někde v polích.

Sestáváme z příběhů, které jsme četli jako malí. Pamatuji si jeden, o němž jsem přišla a pak ho po letech znovu objevila v antikvariátu... Spisovatelka ve svých nejobnošenějších šatech nasedla do vlaku a vystoupila na konečné stanici. Průmyslové městečko pokryté sněhem. Kráčela zahloubaně ulicí, srazila se s mladíkem na kole a oba spadli na zem. Zařídil jí práci v továrně a ona si koupila skromné šaty a pronajala si nedaleko pokoj; on chodil ráno co ráno pod její okno a budil ji hvízdáním, tu a tam jí přinesl květiny natrhané na sněhu a k Vánocům jí daroval matrhošku... Vždycky jsem věřila na tyhle prosté milostné příběhy, spisovatelka, již v půli dopolední směny ve fabrice bolela záda jako pes, a mladý dělník, který rozpoznal svůj výrok v názvu jedné knihy, našli způsob, jak spolu žít.

Moje představa lásky vždycky souvisela s „naším pracovním stolem“, našimi obrazy pověšenými na protěj-

ších stěnách. Ale ve svých pětadvaceti jsem se ještě nikdy nezamilovala. Zažila jsem „spoustu důvěrností s neznámými“, probouzela jsem se po boku cizích mužů v cizích pokojích. Ono první ráno jsem si na okamžik pomyslela, že právě to se mi zrovna děje.

Ale tak jednoduché to nebylo.

Na komodě stál flakonek s parfémem Wild Rose, nějaká kosmetika, ruská truhlička s malovaným víkem, hrad v zasněžené krajině, pár hezkých, avšak nepříliš drahých šperků. Měsíční kámen v plstěné kapsičce, dřevěná ikonka, svatý Jiří s drakem. Ve skříni oblečení, které jsem nepoznávala, ale to, co jsem si vyzkoušela, mi padlo dokonale. Několikery letní šaty, svetry a značkové džíny. Měla ráda červenou a to moje barva nikdy nebyla, a když jsem si natáhla červený svetr ze silné vlny, spolu s rozcuchanými vlasy, prokousnutým rtem, šrámy, bílou košilí proměněnou v sukni a bosýma nohama měl výsledek v sobě něco poetického a opuštěného. Něco z Karen.

Většinu času mě nechávali o samotě. Nosil mi knihy, *Tělavý měsíční svit* od Edith Whartonové, *Cheddy Place* od Richmal Cromptonové. Od té jsem moc románů nečetla, na některé jsem sice narazila v antikvariátech, jenže bývaly drahé. Tohle vypadalo jako nové vydání. Samozřejmě, že jsem vyrostla na knížkách o Jirkovi, a dělaly mi společnost dál. Richmal Cromptonovou jsme měly s Karen společnou.

Také mi přinesli CD přehrávač. Van Morissona, *Astral Weeks*, Marka Eitzela, *West, 60 Watt Silver Lining...*

„Tvoje písničky...“, řekl mi.

„Ano.“

„Nikdy tě neomrzí je poslouchat.“

Žádný Henry James ani Iris Murdochová. Edith Whartonová a Richmal Cromptonová. A místo mé posedlosti Keithem Jarrettem písničky Marka Eitzela.

„Máš rád povídky Henryho Jamese?“ zeptala jsem se.

„Vždyť víš, že mám.“

„Přátele přátel?“

„Oltář mrtvých, Lavici zoufalství.“

„Máš rád sólový koncert Keitha Jarretta z Tokia?“

Na okamžik se na mě zadíval.

„Ten z roku 1984?“

„Z roku 2002.“

„Vždyť jsi ho poprvé slyšela se mnou.“

Rozhostilo se nepříjemně dlouhé mlčení.

„Už ho znám spoustu let.“

Pokrčil rameny.

„Když to říkáš.“

Jednou ráno mi Carol přinesla snídani, kávu, pomerančový džus, čerstvě opečené tousty, a nechala za sebou pootevřené dveře. Nedlouho nato do ložnice vběhl pes a opřel se packami o okraj postele. Vypadal překvapeně a začal štěkat. Leknutím jsem trochu ucouvla a uslyšela ve dveřích Alanův hlas.

„Co se to s tebou děje?“

Pes se na pánův hlas otočil.

„Pojď sem.“

Vyhnal ho ven a popošel k posteli.

„Nemá mě rád?“

„Samozřejmě, že má. Nevím, co to s ním dneska je.“